

"מרבין בשמחה"

מאת הרב יחיאל עטרי יצ"ו

מנהלת מחלקת הכשרות במועצה הדתית בעיר קרית אונו

עבודה בשמחה

אמרו חז"ל "משנכנס אדר מרבין בשמחה", כבאותה שמחה עילאית שחשו בה מרדכי ואסתר ובני דורם לאחר הנס הגדול שהיה להם, ובשמחה גדולה ע"י עבודה פנימית מיוחדת, תצמח השמחה ותתפתח, עד שביום פורים עצמו חשים אנו בהתעלותנו בשיא מעלותיו של יום פורים ששקול הוא כמתן תורה, שחזרו וקיבלו עליהם התורה מאהבה בימי אחשוורוש שנאמר "קיימו וקבלו היהודים" - קיימו את מה שכבר קיבלו, קבלה מחודשת. ולא זו אף זו, שיום הכיפורים הוא כ- פורים שכן יום הכיפורים מטהר אותנו ע"י בחינת היראה, יראת העונש, יראת החטא יראת הרוממות שכלולות באימת יום אדיר בימי שנה. וביום פורים אנו מתעלים במעלת האהבה ע"י השמחה בקידוש השי"ת בעשותו נקמות באויבי עמו, וכן ע"י השגת הרוממות הקדושה העוז וההדר הכלולים בפסוק שבמגילת אסתר "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר". "עבודת יום פורים בשמחה באה לידי ביטוי בקיום מצוות בין אדם למקום ובין אדם לחברו. במצוות משלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים, קריאת מגילה, קריאת התורה, אמירת "על הנסים" בתפילה ובברכת המזון בסעודה ואיסור הספד ותענית.

מצוות השמחה

מצוות השמחה ביום פורים יותר משאר ימים משום שנא' בהם "ימי משתה ושמחה" יאכל בשר וישתה יין כראוי עד שישתכר ויירדם בשכרות, ולא יתהולל בחוץ ויגיע לדרגת שוטה שאינה הולמת אדם בצלם אלוקים. המצוה להרבות בשתייה, אך הכוונה מעט יותר ממה שהוא רגיל בשאר ימים, וכה דברי המאירי "ומכל מקום אין אנו מצווין להשתכר ולהפחית עצמנו מתוך השמחה שלא נצטווינו על שמחה של הוללותו ושל שטות, אלא בשמחה של תענוג שיגיע מתוכה לאהבת השי"ת והודאה על הנסים שנעשו לנו". ובשערי תשובה נכתב "אדם אוכל ושותה ברגל ולא ימשיך בבשר ויין ובשחוק וקלות ראש לפי שאין בשחוק וקלות ראש שמחה, אלא הוללות וסכלות ולא נצטווינו על הוללות וסכלות אלא על שמחה שיש בה עבודת היוצר.

שמחת נתינה

חובת מתנות לאביונים דווקא בפורים, הוא בעת שבה מגיע האדם לפסגת השמחה, ביום שמהותו ועיקרו משתה ושמחה, צריך האדם לשתף בשמחתו את אחיו שאין השמחה מנת חלקם - האביונים, העניים והנדכאים, ואין שמחת היהודי שלמה אם יודע הוא שאין כל היהודים משתתפים בשמחה זו. והרמב"ם בסוף הלכות מגילה כתב "מוטב לאדם להרבות במתנות לאביונים מלהרבות בסעודתו ושילוח לרעיו, שאין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים, שהמשמח לב האמללים האלו מדמה בשכינה שנא' להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים".

בין ישראל לעמים

פורים עיקרו יום שמחה וביטויי השמחה הם גשמיים שמחת הגוף, אכילה ושתיית יין. וכל זאת משום שהגזירה על עם ישראל היתה גשמית. המן רצה להשמיד, להרוג ולאבד את גופו של היהודי, ולכן הגוף הוא זה שמבטא את שמחתו והודאתו על הנס על ידי אכילה ושתייה, אך למרות זאת קיים הבדל מהותי בין שמחת היהודי בפורים לשמחת אומה"ע בימי אידם, שהיא שמחת הוללות וסכלות הגורמים לאדם להתפרק התפרקות מוחלטת מערכים אנושיים. הגמ' במגילה יב, ב: "ביום השביעי כטוב לב המלך ביין, אמר רבא יום השביעי שבת היה שישאל אוכלין ושותין, מתחילים בדברי תורה ובדברי תשבחות. אבל עובדי כוכבים שאוכלין ושותין אין מתחילין אלא בדברי תיפלות, וכן בסעודתו של אותו רשע".

שתיית שמחה

כתב האבודרהם "ואם תאמר היאך חייבו להשתכר בפורים והלא בכמה מקומות בתורה מזכיר שהוא מכשול גדול השכרות, כמו נח ולוט ויש לומר מפני שכל הנסים שנעשו לישראל היו על ידי משתה, בתחילה נטרדה ושתי מן המלכות ע"י משתה היין, ובאה אסתר תחתיה ע"י המשתה, וכן עניין המן ומפלתו ע"י משתה היין היה, ולכן חייבו להשתכר בפורים מפני שבא הנס בעבור משתה היין שעשתה אסתר, ועתה יהיה נזכר הנס הגדול בשתיית היין". וראוי לחתום בעניין השמחה בדברי החבר אל הכוזרי, "ודע כי אין כניעתך בימי התענית יותר קרובה אל ה' משמחתך בימי השבתות והמועדים כשתהיה שמחתך בכוונה ובלב שלם, וכמו שהתחננונים צריכים מחשבה וכוונה כן השמחה במצוותו ותורתו צריכה מחשבה וכוונה". "עבדו את ה' בשמחה" מבטא את הרעיון כי היהודי באמצעות שמחה עובד את ה' ושמחה אמיתית הבאה להביע הודאה ושבת, עבודת ה' היא כזו שמחת פורים.

חביבותה של המגילה

חשיבותה וחביבותה של מגילת אסתר לא רק למצוות של פורים, אלא אף לגבי מצוות אחרות ואפילו מצוות מדאורייתא ואפילו מצות ת"ת שהיא כנגד כולן. וכך פסק הרמב"ם, וכן מרן "מבטלים ת"ת לשמוע מקרא מגילה קל וחומר לשאר מצוות של תורה שכולן נדחים מפני מקרא מגילה, ואין לך דבר שנדחה מקרא מגילה מפניו חוץ ממת מצוה שאין לו קוברין שהפוגע בו קוברו תחילה, ואח"כ קורא". ואמרינן בפ"ק דמגילה ד, א, שהכהנים מבטלים עבודתם, ותלמידי חכמים - דברי תורה, כדי לשמוע מגילה. "ויש שרמזו לזה מהמסורה, כי תמצא שלשה 'ונשמע' במסורה, ואלו הן: ונשמע קולו (שמות כח לב), נעשה ונשמע (שמות כד ז), ונשמע פתגם המלך (אסתר א ב). והרמז שמבטלין השניים מפני האחד שנא' בו ונשמע דמגלה 'כי רבה היא' כלומר, הוא גדול מן השניים האחרים, והטעם משום פרסומי ניסא" (בעה"ט).